

VisitSweden arbetar för att marknadsföra Sverige i världen. Ambitionen är att väcka nyfikenhet för olika reseupplevelser och fördjupa intresset för Sverige.

Foto: www.imagebank.sweden.se © Anders Johansson / Ölands Turist

Värdeskapande i fokus

Staten är en betydande företagsägare i Sverige. Inom Regeringskansliet förvaltas 55 företag, varav 42 ägs helt och 13 ägs tillsammans med andra. Företagen representerar stora värden och är stora arbetsgivare. Dessutom ägs de ytterst av alla svenska skattebetalare gemensamt. Staten har därför ett stort ansvar att vara en aktiv och professionell ägare. Regeringens övergripande mål för förvaltningen är att skapa värde och i förekommande fall se till att de uttryckta samhällsintressena infrias.

Regeringen anser att det statliga ägandet av företag ska minskas. Regeringen har i propositionen "Försäljning av vissa statligt ägda företag" (prop. 2005/06:57) uttryckt sin önskan att minska ägandet av Civitas Holding AB som äger Vasakronan AB, Nordea Bank AB, OMX AB, Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB, TeliaSonera AB och V&S Vin & Sprit AB. Regeringen avser att göra en genomgång av övriga företag för att pröva skälen till ett fortsatt statligt ägande.

Det är viktigt att staten hanterar sin ägarroll på ett ansvarsfullt sätt. Så länge företagen ägs av staten ska den aktiva förvaltningen fortsätta på ett professionellt sätt med värdeskapande som övergripande mål. Statens styrning måste också vara tydlig och skötas målmedvetet. En professionell och strukturerad styrelsenomineringsprocess tillsammans med ett effektivt och aktivt styrelsearbete utgör viktiga delar i detta arbete. En god genomlysning av förvaltningen och en effektiv kapitalstruktur är andra viktiga verktyg i ägarstyrningen.

Staten äger företag i verksamheter som spänner från såväl gruvindustri till opera, som fastigheter till spel. Flera av företagen har en stark marknadsposition inom viktiga sektorer, bland annat inom olika slag av infrastruktur. Målet att skapa värde medför krav på långsiktighet, effektivitet, lönsamhet, utvecklingsförmåga samt ett hållbart miljömässigt och socialt ansvarstagande. Det bedömda sammanlagda värdet av de förvaltade statligt ägda företagen uppgick i juni 2007 till cirka 770 miljarder kr.

Liksom övriga företag på marknaden möter de statligt ägda företagen hård konkurrens och en omvärd i snabb förändring. Regeringens ägarförvaltning ska därför vara tydlig och öppen och fortlöpande anpassas till de ökade och förändrade krav som ställs.

■ Regeringens uppdrag

Regeringen har riksdagens uppdrag att aktivt förvalta statens tillgångar så att den långsiktiga värdeutvecklingen blir den bästa möjliga och – i förekommande fall – att de särskilda samhällsintressena infrias.

Ägarstyrningen utövas främst genom aktivt styrelsearbete, dialog med styrelseordförande och på årsstämman. Uppföljning och utvärdering av företagen sker bland annat genom ekonomiska analyser, branschanalyser och olika typer av rapporter från företagen. Även mål utöver ekonomiskt värdeskapande följs upp och utvärderas. Inom ägarförvaltningens uppdrag ryms även att utveckla och införa statens ägarpolicy i samtliga företag med statligt ägande. Regeringen redogör för förvaltningen av företag med statligt ägande i sin årliga skrivelse till riksdagen. Skrivelsen består huvudsakligen av verksamhetsberättelsen för företag med statligt ägande.

REGERINGENS FÖRVALTNINGSMANDAT

Statens medel och dess övriga tillgångar står till regeringens disposition enligt 9 kap. 8 § regeringsformen (RF). Enligt 9 kap. 9 § RF ska riksdagen i den omfattning som behövs fastställa grunderna för förvaltningen av statens egendom och förfogandet över denna. Detta är ramen för det förvaltningsmandat regeringen har för förvaltningen av företag med statligt ägande. Uppdraget innebär att regeringen under vissa förutsättningar behöver riksdagens godkännande vid väsentliga ändringar av företagets inriktning, nedgång i ägandet, kapitaltillskott samt för försäljningar och köp av aktier.

I lagen (1996:1059) om statsbudgeten anges att regeringen får sälja statens aktier i företag där staten äger mindre än hälften av rösterna eller andelarna om inte riksdagen beslutat annat. Regeringen får däremot inte utan riksdagens godkännande minska statens ägarandel i företag där staten har hälften eller mer än hälften av rösterna eller andelarna. Riksdagsbeslut krävs inte för utdelningar eftersom det ingår i den löpande förvaltningen. Det krävs inte heller riksdagsbeslut avseende förvärv, avyttringar eller nedläggningar som företag genomför inom den verksamhetsinriktning som riksdagen beslutat. För en sammanställning över propositioner avseende de enskilda företagen se sid. 101–102. Statsministern har med stöd av 7 kap. 5 § RF givit näringsminis-

tern ansvaret i frågor som gäller statens företagsägande som ställer krav på en enhetlig ägarpolitik. Näringsministern har även ansvaret för förvaltning gällande huvuddelen av de statligt ägda företagen. När det gäller de sex företag som regeringen i juni 2007 bemyndigades av riksdagen att minska ägandet i (prop. 2006/07:57, bet. 2006/07:NU16, rskr. 2006/07:222) har statsrådet Mats Odell ett förordnande enligt 7 kap. 5 § RF att i Näringsdepartementet ansvara för förvaltning och försäljning av dessa företag.

BEMYNDIGANDEN

Riksdagen har tidigare bemyndigat regeringen att minska eller avveckla ägandet i Nordea Bank AB och TeliaSonera AB samt att avyttra hela eller delar av statens aktieinnehav i Imego AB. Riksdagen har också bemyndigat regeringen att avyttra hela eller delar av aktieinnehavet, eller att förvärva ytterligare aktier i OMX AB. Riksdagen beslutade i juni 2007 att bemyndiga regeringen att minska ägandet i Civitas Holding AB, som äger Vasakronan AB, Statens Bostadsfinansieringsbolag SBAB och Vin & Sprit AB (prop. 2006/07:5, bet. 2006/07:NU16, rskr. 2006/07:217). Regeringen har också bemyndigats av riksdagen (prop. 2006/07:100, bet. 2006/07:FiU21, rskr. 2006/07:222) att avyttra hela eller delar av aktieinnehavet i Arbetslivsresurs AR AB.

Avseende AB Svensk Exportkredit finns två befintliga bemyndigande, dels prop. 1995/96:141 som bemyndigar regeringen att minska ägandet i företaget till lägst 34 procent, dels prop. 2002/03:143 i vilken riksdagen godkände regeringens förslag som innebär att staten tills vidare blir ensam ägare i AB Svensk Exportkredit.

ORGANISATION AV FÖRVALTNING OCH FÖRSÄLJNING

Inom en särskild enhet på Näringsdepartementet, enheten för statligt ägande, finns samlade resurser och kompetens för förvaltning av det statliga ägandet av företag. Denna ordning ger goda förutsättningar för att bedriva en enhetlig ägarpolitik med tydliga mål och riktlinjer för företagen. Näringsdepartementets enhet för statligt ägande ansvarar för merparten av förvaltningen av de statligt ägda företag som förvaltas av Regeringskansliet. Sammantaget förvaltar Näringsdepartementet 42 företag. För 13 företag ligger ansvaret för förvaltningen på andra departement. Dessa företag förvaltas av Utrikesdepartementet, Socialdeparte-

BEMYNDIGANDEN

Företag	Nuvarande ägarandel, %	Bemyndigande att förändra ägande till, %	Beslut
Arbetslivsresurs AR AB	100	0	prop. 2006/07:100, bet. 2006/07:FiU21, rskr. 2006/07:222
AB Svensk Exportkredit	100	34–100	prop. 1995/96:141, bet. 1995/96:NU26, rskr. 1995/96:302
Civitas Holding	100	0	prop. 2006/07:57, bet. 2006/07:NU16, rskr. 2006/07:217
Statens Bostadsfinansieringsbolag, SBAB	100	0	prop. 2006/07:57, bet. 2006/07:NU16, rskr. 2006/07:217
Imego AB	100	0	prop. 2004/05:80, bet. SOU 2004:89
Nordea Bank AB	19,9	0	prop. 2006/07:57, bet. 2006/07:NU16, rskr. 2006/07:217, prop. 1991/92:69, bet. 1991/92:NU10, rskr. 1991/92:92
OMX AB	6,6	0–100	prop. 2006/07:57, bet. 2006/07:NU16, rskr. 2006/07:217, prop. 2004/05:1
TeliaSonera AB	37,3	0	prop. 2006/07:57, bet. 2006/07:NU16, rskr. 2006/07:222, bet. 2000/01:NU11, rskr. 2000/01:272
Vin & Sprit AB	100	0	prop. 2006/07:57, bet. 2006/07, rskr. 2006/07:217

mentet, Utbildningsdepartementet, Finansdepartementet, Miljödepartementet, Integrations- och jämställdhetsdepartementet och Kulturdepartementet. Näringsministern är ansvarig för samtliga av Regeringskansliet förvaldade företag i sådana frågor som ställer krav på enhetlig ägarpolitik.

Regeringen anser att det statliga ägandet av företag skall minskas. När det gäller de sex företag som har aviserats för försäljning (prop. 2006/07:57) har statsrådet Mats Odell ett förordnande enligt 7 kap. 5 § RF att i Näringsdepartementet ansvara för förvaltning och försäljning av dessa företag. Riksdagen beslutade den 20 juni 2007 om ovan nämnda proposition (prop. 2006/07:57, bet. 2006/07:NU16, rskr. 2006/07:122), och därmed bemyndigades regeringen att minska sitt ägande i dessa företag. Bemyndigandet innebär att regeringen får fatta beslut om att minska statens aktier i dessa företag. Enheten för statligt ägande ansvarar för ärendenas beredning. För varje företag finns en projektgrupp. I projektens arbete ingår bland annat att analysera och utvärdera olika handlingsalternativ. Regeringen kan inte i förväg ange i vilken ordning, på vilket sätt eller vid vilken tidpunkt som aktierna i företagen kommer att avyttras. Försäljningen kan genomföras på olika sätt. I enlighet med riksdagens beslut kommer regeringen att pröva olika affärsmöjligheter för att hitta det alternativ, som vid en samlad bedömning bedöms vara det mest affärsmässiga.

FÖRVALTNINGSKOSTNADER

Statens förvaltningskostnad för företag med statligt ägande uppgick under 2006 till 20,3 (26,5) Mkr, varav 2,2 (7,1) Mkr avsåg externt köpta tjänster och utredningar. De interna kostnaderna för Näringsdepartementets enhet för statligt ägande omfattar huvudsakligen lönekostnader men också andra löpande kostnader såsom resor och kontorsmaterial. Köpta tjänster innefattar främst

arvoden inom finansiell, ekonomisk och juridisk rådgivning samt framställandet av verksamhetsberättelsen och Regeringskansliets delårsrapporter för företag med statligt ägande. De interna förvaltningskostnaderna för företag som förvaltas på andra departement redovisas inte här då de främst består av lönekostnader som även hänförs till respektive departements övriga arbetsuppgifter.

ÖPPEN OCH TRANSPARENT RAPPORTERING

Regeringen lämnar årligen en skrivelse om företag med statligt ägande till riksdagen i syfte att ge en samlad och tydlig bild av förvaltningen och för att ge möjlighet att utvärdera hur förvaltningen har utvecklats under året. Sedan juli 1999 ger Regeringskansliet dessutom ut en verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande. Verksamhetsberättelsen riktar sig till allmänheten, de statligt ägda företagen, media och andra intressenter och ingår också som bilaga i regeringens årliga skrivelse till riksdagen. I skrivelsen redovisas bland annat den samlade ekonomiska utvecklingen för företagen genom konsoliderade resultat- och balansräkningar. Regeringskansliet publicerar dessutom fyra delårsrapporter per år.

ORGANISATION

ÄGARFÖRVALTNING – ANSVARSFÖRDELNING

Näringsdepartementet Enheten för statligt ägande

Akademiska Hus	SP Sveriges
Arbetslivsresurs	Tekniska
Bostadsgaranti	Forskningsinstitut
Dom Shvetsii	Specialfastigheter
Green Cargo	Stattum
Göta kanalbolag	Sveaskog
IRECO	Svensk Bilprovning
Kasernen	Svenska Skepps-
Lernia	hypotekskassan
LKAB	Swedcarrier
Nordea	TeliaSonera
OMX	Teracom
Posten	Vasakronan
Rymbolaget	Vasallen
Samhall	Vattenfall
SAS	Venantius
SBAB	V&S Vin & Sprit
SJ	Zenit Shipping
SOS Alarm	

Näringsdepartementet Övriga enheter

A-Banan
ALMI Företagspartner
Botniabanan
Innovationsbron
Norland Center
SVEDAB
SweRoad
VisitSweden

Finansdepartementet

Statens Bostadsomvandling
Svenska Spel

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

SIS Miljömärkning

Miljödepartementet

Svenska Miljöstyrrådet
Swedesurvey

Socialdepartementet

Apoteket
Systembolaget

Kulturdepartementet

Kungliga Dramatiska Teatern
Kungliga Operan
Voksenåsen

Utbildningsdepartementet

Imego

Utrikesdepartementet

Svensk Exportkredit
Swedfund International

Akademiska Hus byggnader är ofta resurskrävande, varför driftoptimering av befintliga system och införande av nya, energieffektiva system är ett viktigt område.

Ramverk

De statligt ägda företagen lyder under samma lagar som privatägda företag. Beslut som rör företagen följer förvaltningsregler inom Regeringskansliet. Vid ärendehantering tillämpas bland annat regelverket för offentlighet och sekretess.

SAMMA LAGSTIFTNING FÖR ALLA FÖRETAG

De statligt ägda företagen lyder under samma lagar som privatägda företag, som till exempel aktiebolagslagen, konkurrens-, bokförlings- och insiderlagstiftningen. Företagens verksamhet styrs främst av riksdagsbeslut och ytterligare bestämmelser för verksamheten som kan finnas till exempel i lag eller avtal mellan staten och företaget. Företag verksamma inom en viss sektor kan även lyda under särskild sektorslagstiftning, till exempel postlagen (1993:1684) och lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

EG:S BESTÄMMELSER OM STATLIGT STÖD

Det finns vissa bestämmelser som tar sikte på kapitaltillskott och andra ekonomiska förmåner från staten. I praktiken gäller reglerna för allt stöd från staten till företag, såväl statligt ägda som privata, och baseras på EG:s bestämmelser om statligt stöd. Dessa regler är särskilt viktiga eftersom staten som aktieägare kan behöva lämna aktieägartillskott. Syftet med reglerna är att förhindra att en medlemsstat snedvrider konkurrensen genom stöd som stärker den inhemska industrins konkurrenskraft till nackdel för företag i annan medlemsstat. Vid insatser av ägarkapital i statligt ägda företag som verkar på konkurrensetsatta marknader, anger EG:s regelverk att den så kallade marknads-ekonomiska investerarprincipen (Market Economy Investor Principle, MEIP) ska tillämpas. Normalt är MEIP uppfylld om det kapitaltillskott som lämnats sker på villkor och under förutsättningar som skulle ha accepterats av en privat investerare. Om medlemsstaten vid tidpunkten för tillskottet har anledning att tro att insatsen långsiktigt kan ge tillräcklig avkastning, utgör det därmed inte olagligt statsstöd.

REDOVISNING AV ALLMÄNNA MEDEL

För företag som uppnår viss omsättning per år och som mottar medel eller andra förmåner från det allmänna, gäller särskilda regler för redovisning av finansiella förbindelser. Reglerna är upp-

ställda för att EU-kommissionen ska kunna få insyn för kontroll av bland annat korssubventionering. En öppen redovisning ska gälla för vilka medel som tillförts och hur de används. Krav på särredovisning finns också för verksamhet som bedrivs av bland annat monopolbolag och andra företag i särställning, när dessa även bedriver konkurrensetsatt verksamhet. Reglerna finns i det så kallade transparensdirektivet och har införts i svensk lagstiftning genom lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. som trädde i kraft den 1 augusti 2005.

KAPITALSTRUKTUR I STATLIGT ÄGDA FÖRETAG

Regeringens förvaltning syftar till att de statligt ägda företagen över tiden har en effektiv kapitalstruktur. Prövning och ställningstaganden om kapitalisering och nivån på en effektiv kapitalstruktur, måste göras kontinuerligt mot bakgrund av omvärldsförändringar och förändrade verksamhetsförutsättningar för företagen. Detta innebär att en mängd interna och externa faktorer avseende företagen beaktas och värderas, vilket kan leda till bedömningen att ett företag har behov av att tillföras ytterligare kapital eller utdela kapital. För att förenkla kapitalomstruktureringar i den statliga företagssfären, har riksdagen beslutat att extra utdelningar från statligt ägda företag efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall kan tas i anspråk för kapitaltillskott för andra statligt ägda företag genom så kallad specialdestinering. Riksdagens beslut gäller till utgången av 2007. Regeringen ser nu över denna lösning och avser att återkomma till riksdagen med en samlad bedömning i enlighet med budgetpropositionen för 2007.

OFFENTLIGHET OCH SEKRETESS

Genom att de statligt ägda företagen förvaltas av Regeringskansliet, som är en statlig myndighet, kan en handling som förvaras och enligt särskilda regler anses inkommen till, eller upprättad där, vara allmän handling. Under vissa förutsättningar kan uppgifterna i en allmän handling hållas hemliga. Uppgifterna kan bland annat hållas hemliga för att skydda det allmännas eller en enskilds ekonomiska intressen. Det innebär att den som vill ta del av en handling kan begära att få tillgång till uppgifterna, men Regeringskansliet måste enligt sekretesslagen (1980:100) göra en skadeprövning innan handlingen kan lämnas ut. Uppgifterna kan normalt lämnas ut om det kan ske utan skada för staten eller för de företag som uppgifterna rör. Vissa uppgifter kan vara känsliga affärsuppgifter. Det skulle därför i vissa fall kunna skada företagets verksamhet och värdena i företaget om uppgifterna lämnas ut.

INSIDERINFORMATION

I lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument, definieras insiderinformation som information om en icke offentliggjord eller allmänt känd omständighet som är ägnad att väsentligt påverka priset på finansiella instrument. Det finns ett förbud för alla, inte bara för personer i

ledande ställning, att på värdepappersmarknaden handla med finansiella instrument på basis av insiderinformation. Personer som handlat på grundval av insiderinformation kan dömas till böter eller fängelse upp till fyra år. I lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument, anges att anmälan om aktieinnehav eller förändring i aktieinnehav ska anmälas till Finansinspektionen inom fem arbetsdagar. Företagen ska anmäla vilka personer som har insyn. Sedan 1997 gäller inom Regeringskansliet en kompletterande anmälningsskyldighet för de arbetstagare, uppdragstagare och andra funktionärer som anses ha en särskild insynställning vad gäller de statligt ägda företagen.

AKTIEBOLAGSLAGEN

Aktiebolagslagen (2005:551) (ABL) utgör det centrala ramverket för företagen. I bolagsordningen anges föremålet för företagets verksamhet. Företagens uppdrag och verksamhet styrs främst av beslut av riksdagen, regleringar i lag eller i avtal mellan företaget och staten. Statligt ägda aktiebolag lyder liksom privatägda bolag under ABL och det finns inte några särregler i ABL för statligt ägda företag, utom vad gäller insyn av Riksrevisionen.

SVENSK KOD FÖR BOLAGSSTYRNING

Svensk Kod för bolagsstyrning (Koden) utgör en del av regeringens ramverk för ägarförvaltningen. Det innebär att statligt helägda företag ska tillämpa Koden. De börsbolag i vilka staten har ett ägande tillämpar alla Koden. Beträffande övriga delägda företag verkar regeringen i samråd med övriga ägare för att Koden ska tillämpas. I vissa frågor har regeringen funnit skäl att, i överensstämmelse med Kodens princip följa eller förklara, motivera vissa avvikelser från Koden. Under "Statens ägarpolicy" nedan framgår regeringens motivering till avvikelserna. Därutöver menar regeringen att de så kallade 10/24-företagen¹ kan redogöra för tillämpningen av Koden på ett mer övergripande sätt än vad Koden anger.

INTERNATIONELL SAMVERKAN

Sverige har aktivt deltagit i utvecklingen av OECD-riktlinjer för statligt ägande. OECD fastställde 2005 Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises. Riktlinjerna, som bygger på OECD:s Principles of Corporate Governance, är en samling riktlinjer för hur OECD-länderna kan förvalta sina statligt ägda företag. Riktlinjerna bygger i stor utsträckning på den svenska regeringens principer för ägarförvaltning. Intresset för styrning av statligt ägda företag är stort i OECD-länderna och i många andra länder, bland annat i Ostasien och Latinamerika. Riktlinjerna finns på www.oecd.org/dataoecd/46/51/34803211.pdf. Arbetet inom OECD fortsätter nu med införlivandet av dessa riktlinjer och ett projekt som syftar till att utforma riktlinjer även för försäljning av statligt ägda företag.

1) Definition 10/24-företag. Näringsdrivande icke noterade företag i vilka:

a) antalet anställda under de senaste två räkenskapsåren i medeltal uppgått till högst 10 och
b) tillgångarnas nettovärde enligt fastställd balansräkning för det senaste räkenskapsåret uppgår till högst 24 Mkr.

■ Statens ägarpolicy

Regeringen redogör i det följande för sin inställning i viktiga principfrågor avseende förvaltningen av de statligt ägda företagen. Regeringen avser även att i samråd med övriga ägare verka för att dessa principer tillämpas i delägda företag.

BOLAGSSTÄMMAN

Bolagsstämman är det högsta beslutande organet för aktieägarna. Enligt ABL finns det inga hinder, om aktieägarna medger det, att andra än aktieägarna erbjuds att närvara på årsstämman. I de statligt ägda företagen bör allmänheten bjudas in att närvara.

Förutom reglerna i ABL och Kodens gäller följande principer för årsstämmor i företag med statligt ägande.

Riksdagsledamöter har rätt att närvara vid bolagsstämmor i de företag där staten äger minst 50 procent av aktierna och som har fler än 50 anställda. Det är styrelsens ansvar att kallelse till bolagsstämman skickas till Riksdagens kammarkansli senast två veckor och tidigast sex veckor före bolagsstämman. Riksdagsledamöters önskan att närvara på stämman ska i förväg anmälas till företaget.

De helägda statliga företagen bör anordna någon form av arrangemang i samband med årsstämman där även allmänheten bereds möjlighet att ställa frågor till företagsledningen. De så kallade 10/24-företagen behöver inte anordna denna typ av arrangemang såvida det inte finns särskilda skäl för detta.

STYRELSE-NOMINERINGS-PROCESSEN

Regeringens mål är att styrelserna ska ha hög kompetens som är väl anpassad till respektive företags verksamhet, situation och framtida utmaningar. Ledamöterna ska alltid se till företagets bästa. Regeringen förväntar sig att ledamöterna har hög integritet och motsvarar de krav på gott omdöme som förväntas av företrädare för staten.

Valberedningen är i första hand ett organ för aktieägare att bereda beslut i nomineringsfrågor. För de av staten helägda företagen ersätter följande principer Kodens regler som berör beredning av beslut om nominering av styrelseledamöter och revisorer.

För de av staten helägda företagen tillämpas enhetliga och gemensamma principer för en strukturerad nomineringsprocess. Syftet är att säkerställa en effektiv kompetensförsörjning till företagens styrelser. Näringsministern har givits ett särskilt ansvar för en enhetlig statlig ägarpolitik för samtliga av Regeringskansliet förvaltade företag. Styrelsenomineringsprocessen koordineras av Enheten för statligt ägande inom Näringsdepartementet.

En arbetsgrupp analyserar kompetensbehovet utifrån företagets verksamhet och situation samt respektive styrelses sammansättning. Därefter fastställs eventuella rekryteringsbehov och rekryteringsarbetet inleds. Urvalet av ledamöter görs utifrån en bred rekryteringsbas. När processen avslutats ska gjorda nomi-

neringar offentliggöras enligt Kodens riktlinjer. Genom detta enhetliga och strukturerade arbetssätt tillförsäkras kvaliteten i hela nomineringsarbetet.

Styrelseledamöters oberoende i förhållande till staten som större ägare redovisas inte, vilket utgör ett undantag i förhållande till Kodens regler. Kodens regler är som tidigare nämnts huvudsakligen riktad mot företag med ett spritt ägande. Skälet till att företag ska ha minst två styrelseledamöter som är oberoende i förhållande till större aktieägare och att samtliga styrelseledamöters oberoende till större ägare ska redovisas enligt Kodens regler, är i all huvudsak att skydda minoritetsaktieägare. I statligt helägda företag samt i delägda företag med få delägare saknas därför skäl att redovisa denna form av oberoende. I relevanta börsnoterade företag redovisas dock styrelseledamöternas oberoende i förhållande till ägaren staten. I börsnoterade företag där staten har ett betydande ägarintresse deltar staten i respektive företags valberedning.

STYRELSENS SAMMANSÄTTNING

Utgångspunkten för varje nominering av en styrelseledamot ska vara kompetensbehovet i respektive företags styrelse. Det är därför viktigt att styrelsens sammansättning är sådan att styrelsen alltid har sådan branschkunskap eller annan kompetens som är direkt relevant för företaget, även när företaget utvecklas och omvärlden förändras. För att komma ifråga för ett styrelseuppdrag fordras en hög kompetens inom relevant löpande affärsverksamhet, affärsutveckling, branschkunskap, finansiella frågor eller inom andra relevanta områden. Därutöver krävs en stark integritet och förmåga att se till företagets bästa. Varje styrelseledamot ska ha kapacitet att göra självständiga bedömningar av företagets verksamhet.

Sammansättningen av varje styrelse ska också vara sådan att balans uppnås avseende bakgrund samt kompetensområde och erfarenhet. För att uppnå balans avseende könsfördelning är målsättningen att andelen av vardera kön ska vara minst 40 procent. Av de stämموvalda styrelseledamöterna var per den 27 maj 2007 i genomsnitt andelen kvinnor 44 procent och andelen män 56 procent i de statligt ägda företagen. I de statligt helägda företagen var andelen kvinnor 47 procent och andelen män 53 procent. I 28 av de statligt ägda företagen uppnåddes målsättningen om balans avseende könsfördelning, det vill säga att andelen av vardera könet uppgick till minst 40 procent. I 25 företag uppnåddes inte målsättningen, i 19 av dessa företag var det övervikt av män, det vill säga mer än 60 procent män och mindre än 40 procent kvinnor. I 6 av dessa företag var det övervikt av kvinnor. Se figur "Könsfördelning i styrelserna" sidan 15.

Regeringen har tjänstemän anställda i Regeringskansliet i vissa av de statligt ägda företagens styrelser. Denna styrelsemedverkan innebär bland annat att statens krav på insyn i verksamheten och möjlighet till aktiv förvaltning tillgodoses. Sammanlagt är 28 styrelseledamöter i de statligt ägda företagens styrelser anställda

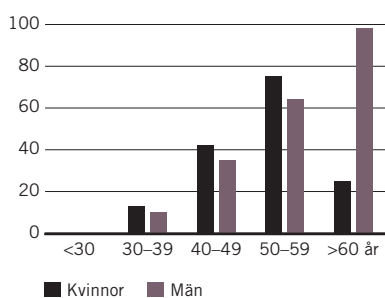
KÖNSFÖRDELNING

Hel- och delägda företag	2007-05-27			2007-05-27		2006-12-31		2005-12-31		2004-12-31		2003-12-31	
	Kvinnor (K), st	Män (M), st	Totalt, st	K, %	M, %	K, %	M, %	K, %	M, %	K, %	M, %	K, %	M, %
Ledamöter utsedda av bolagsstämman													
Ordförande	14	38	52	27	73	22	78	24	76	20	80	16	84
Vice ordförande	5	8	13	38	62	57	43	30	70	42	58	31	69
Övriga ordinarie ledamöter	139	158	297	47	53	49	51	45	55	43	57	45	55
Suppleanter	1	1	2	50	50	25	75	0	100	23	77	33	67
Summa ledamöter och suppleanter utsedda av bolagsstämman	159	205	364	44	56	44	56	41	59	39	61	40	60

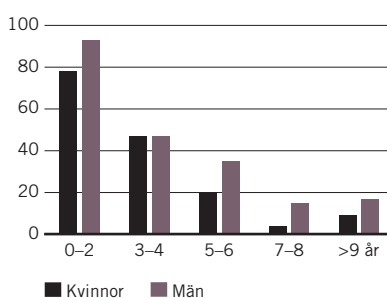
Helägda företag	2007-05-27			2007-05-27		2006-12-31		2005-12-31		2004-12-31		2003-12-31	
	Kvinnor (K), st	Män (M), st	Totalt, st	K, %	M, %	K, %	M, %	K, %	M, %	K, %	M, %	K, %	M, %
Ledamöter utsedda av bolagsstämman													
Ordförande	10	27	37	27	73	23	77	24	76	21	79	20	80
Vice ordförande	4	4	8	50	50	60	40	33	67	50	50	27	73
Övriga ordinarie ledamöter	106	107	213	50	50	53	47	48	52	45	55	46	54
Suppleanter	0	0	0	0	0	0	100	0	100	27	73	33	67
Summa ledamöter och suppleanter utsedda av bolagsstämman	120	138	258	47	53	48	52	43	57	41	59	42	58

Regeringen eftersträvar balans avseende könsfördelning i styrelserna i företagen med statligt ägande. Per den 27 maj 2007 var andelen kvinnor 44 procent och andelen män 56 procent. I de av staten helägda företagen var andelen kvinnor 47 procent och andelen män 53 procent. Redovisningen ovan innefattar samtliga företag som ingår i skrivelsen för företag med statligt ägande exklusive avvecklingsföretaget Zenit Shipping AB och Venantius AB. SOS Alarm, Svenska Skeppshypotekskassan och Dom Shvetsii hade årsstämma efter den 27 maj 2007 och ingår därför i redovisningen med styrelse vald vid årsstämman 2006.

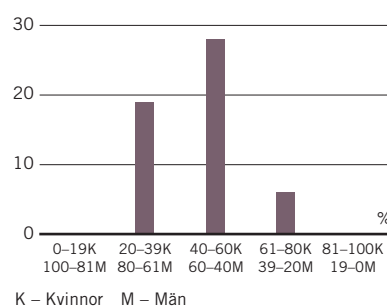
ÅLDERSFÖRDELNING

I STYRELSE PER KÖN, Antal ¹⁾

LEDAMÖTER PER TIDSPERIOD

I STYRELSEN PER KÖN, Antal ¹⁾

KÖNSFÖRDELNING

I STYRELSEN, Antal ¹⁾

tjänstemän i Regeringskansliet, av dessa är 10 kvinnor och 18 män. Regeringen ser över hur förvaltningen kan utvecklas och modellen förbättras.

För att uppnå effektiva styrelser bör dessa inte vara för stora. Antalet ledamöter bör normalt vara 6–8 personer. Regeringens avsikt är att endast ha ordinarie ledamöter i styrelserna. Under 2006 bestod styrelserna i företag med statligt ägande i snitt av 7,0 (7,0) ledamöter. Styrelsernas storlek varierar från 3 till 10 ledamöter.

Medelåldern för ledamöterna är 52 (52) år för kvinnor och 57 (57) år för män. Kvinnor har arbetat i snitt i 2,9 (3,1) år i styrelsen och män i snitt i 3,4 (4,4) år.

UTVÄRDERING AV STYRELSENA

Styrelsens arbete ska utvärderas årligen. Enligt Koden är det styrelseordförandens uppgift att tillse att utvärderingen genomförs och att valberedningen informeras om utvärderingens resultat. I de statligt helägda företagen ska Regeringskansliet informeras om utvärderingens resultat. I Regeringskansliets arbete med styrelsenomineringsprocessen görs dessutom en löpande egen utvärdering av samtliga statligt ägda företags styrelser.

STYRELSENS ARVODEN

Styrelseledamöter uppbär ersättning för den arbetsinsats och det ansvar som styrelseuppdraget innebär. Styrelsens arvoden bestäms av årsstämman. Även arvoden till styrelseledamöter som

Sveaskog har ett stort ansvar som en av Sveriges största skogsägare att utveckla ett marknadsdrivet, miljöinriktat och uthålligt skogsbruk.

arbetar i särskilt inrättade utskott under styrelsen eller andra ersättningar till styrelseledamöter ska bestämmas genom beslut på årsstämman. Inför beslut på årsstämman om styrelsens arvoden ska en analys göras där arvodenas nivå jämförs med arvodena i andra jämförbara företag. Arvodena ska vara konkurrenskraftiga, men inte marknadsledande. Under 2006 ökade styrelsearvodena i de statligt ägda företagen i genomsnitt med tre procent. Arvoden i de statligt ägda företagen presenteras på respektive företagssida (sid. 39 ff). Från och med årsstämman 2007 beslutar årsstämman även om ersättning till arbetstagarrepresentanter. Principen för ersättning till arbetstagarrepresentanter är att styrelsearbete som utförs under arbetstid inte ersätts särskilt. Däremot kan styrelsearbete som utförts utanför ordinarie arbetstid ersättas, exempelvis genom ett mindre arvode per styrelsesammanträde.

UTSKOTTSARBETE

Koden anger att ett revisionsutskott och ett ersättningsutskott ska inrättas i företagen. Regeringen anser att det är varje styrelses ansvar att bedöma behovet av att inrätta utskott. I de fall utskott inrättas ska Kodens principer vara vägledande för dess arbete.

VAL AV REVISORER

Revisorernas uppdrag att oberoende granska styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning samt företagets årsredovisning och bokföring, är av central betydelse för staten som ägare. Ansvaret för val av revisorer ligger alltid hos ägaren och beslutas på årsstämman. Det gäller inte Riksrevisionens revisorer (se nedan). Vanligen hanteras det praktiska arbetet med upphandlingen av företagets ekonomiavdelning, ett revisionsutskott eller annan lämplig funktion inom företaget. Regeringskansliets förvaltare och handläggare följer upphandlingsprocessen från upphandlingskriterier till urval och utvärdering. Det slutliga beslutet fattas av ägaren på årsstämman. Revisorer väljs enligt ABL på en mandatperiod om fyra år. För det fall det övervägs omval av revisorer utvärderas alltid revisorernas arbete. Vid sådant omval finns det enligt ABL möjlighet till en ny mandatperiod om tre år. Löpande utvärderingar görs för att rätta till eventuella brister och för att förtydliga ägarens önskemål.

ARVODESÖVERSIKT, BOLAGENS ERSÄTTNING TILL REVISORER 2006, Tkr

Revisionsbolag	Ersättning för revision	Ersättning för övriga		Andel revision, %	Andel totala revisionsarvoden, %
		konsulttjänster	Totalt		
BDO	8 122	9 000	17 122	47	5
Deloitte AB	25 688	9 915	35 603	72	10
Ernst & Young	49 320	39 079	88 399	56	26
KPMG	32 440	22 170	54 610	59	16
SET	3 159	84	3 243	97	1
Öhrlings PWC	99 423	33 309	132 732	75	39
Övriga	8 238	3 844	12 082	68	4
Summa exkl. Riksrevisionen	226 390	117 401	343 791	66	100
Riksrevisionen	3 942	0	3 942	100	

Riksrevisionen kan förordna en eller flera revisorer att delta i den årliga revisionen. Riksrevisionen har utsett revisorer i ett stort antal av de statligt ägda företagen.

STYRELSENS ANSVAR

Det är styrelsens och ledningens ansvar att de företag där staten har ägarintressen sköts föredömligt inom de ramar lagstiftningen ger och i enlighet med ägarnas långsiktiga intressen. I frågor som rör ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar utveckling har alla företag ett stort ansvar, vilket inte minst gäller företag med statligt ägande.

Etiskt, socialt och miljömässigt ansvar

Ett etiskt, socialt och miljömässigt ansvarstagande, så kallade hållbarhetsfrågor, handlar om ett ansvarsfullt förvalterskap och är av affärsstrategisk betydelse. Framtidens företag ser en god hantering av dessa frågor som en självklarhet i affärsutvecklingen och tar på detta sätt tillvara på nya affärsmöjligheter för framtida marknader med konsumenter med höga etiska krav.

Att företagen har en genomtänkt och förankrad policy och strategi för att hantera miljöhänsyn, sociala frågor, mänskliga rättigheter, jämställdhet, mångfald och etik är en viktig del i den statliga ägarpolicyen. Arbetet ska kommuniceras såväl externt som internt.

De statligt ägda företagen bör bedriva ett aktivt arbete i frågor som rör socialt ansvar och hållbar utveckling i de egna företagen, i sina respektive branschorganisationer samt i samarbete med sina leverantörer och kunder. Ett viktigt verktyg för att driva arbetet med dessa frågor framåt är att utveckla och förbättra företagens hållbarhetsredovisning. Till stöd för detta avser regeringen att hösten 2007 presentera reviderade riktlinjer.

Det finns andra verktyg för hanteringen av olika hållbarhetsfrågor som exempelvis ISO 14001, som är ett verktyg för miljöledning. Många företag har med ISO 14001 som grund inkluderat även andra hållbarhetsfrågor för att på så sätt få en enhetlig och effektiv styrning.

En viktig del i arbetet med hållbarhetsfrågor är att företagen stödjer och strävar efter att följa relevanta delar av internationella normer kring mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljöhänsyn och bekämpning av korruption. Särskilt viktigt är detta för företag som har verksamhet eller upphandling i länder som brister i efterlevnad av grundläggande internationella ramverk. Dessa normer finns formulerade i OECD:s riktlinjer för multinationella företag och de tio principerna i FN:s Global Compact (www.unglobalcompact.org). Riktlinjerna ger ett utmärkt stöd för såväl privat ägda företag som statligt ägda företag.

Föredöme i jämställdhetsarbetet

De statligt ägda företagens ledningar och styrelser bör vara ett föredöme i jämställdhetsarbetet. Regeringen ser det som en fortlöpande och angelägen uppgift att ta till vara den kompe-

tens och erfarenhet som både kvinnor och män har, inte minst genom tillsättningar på chefsnivå. Regeringen anser att det är av stor vikt att öka andelen kvinnor i företagsledande ställning. Medan det är ledningens ansvar att tillsätta ledande befattningshavare kan styrelsen aktivt påverka och driva frågor som rör företagets arbete och policy i jämställdhetsfrågor. Precis som staten som ägare är ett föredöme genom en hög andel kvinnor i styrelserna, är det angeläget att de statligt ägda företagen driver utvecklingen mot att även öka andelen kvinnor i företagsledande positioner.

Föredöme i arbetet för mångfald och mot diskriminering

Regeringen anser att arbetet med mångfald är viktigt och förutsätter att företagen med statligt ägande beaktar detta i sin verksamhet och personalpolitik. En ökande internationalisering ställer krav på hög och bred kompetens hos de anställda. Mångfaldsarbetets övergripande mål är att alla nuvarande och framtida medarbetares kompetens och erfarenheter ska tillvaratas i verksamheten och att diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder inte förekommer i förhållande till vare sig anställda, kunder, leverantörer eller andra som företagen kommer i kontakt med. Handlingsplaner bör upprättas som verktyg för att bredda rekryteringsbasen så att den kompetens som finns på bästa sätt tas tillvara och för att säkerställa att det inte förekommer diskriminering.

KAPITALSTRUKTUR

En del i förvaltningen är att kontinuerligt se över och anpassa företagets kapitalstruktur för att över tiden uppnå en optimal kapitalstruktur. Prövning och ställningstaganden om kapitalisering och nivån på en effektiv kapitalstruktur, måste göras kontinuerligt mot bakgrund av omvärldsförändringar och förändrade verksamhetsförutsättningar för bolagen.

EXTERN RAPPORTERING

Ledord för förvaltningen av de statligt ägda företagen är genomlysning, aktivt ägande och ordning och reda.

Att de statligt ägda företagen ytterst ägs av det svenska folket ställer krav på en öppen och professionell informationsgivning. De statligt ägda företagen ska vara minst lika genomlysta som börsnoterade företag. Styrelserna ansvarar för att företagen, utöver gällande redovisningslagstiftning och god redovisningssed, presenterar årsredovisning, delårsrapporter och bokslutskommuniké, i tillämpliga delar, enligt de rekommendationer som anges i Stockholmsbörsens noteringsavtal med bilagor.

Som ett led i ambitionen att rapportera närmare i anslutning till rapportperiodens slut önskar regeringen att årsstämmorna i företag med statligt ägande äger rum före den 30 april. 51 (51) av de statligt ägda företagen hade sin årsstämma före den 30 april 2007.

Regeringen beslutade den 21 mars 2002 om riktlinjer för

ANTAL FÖRETAG SOM HAR ETIKPOLICY, MILJÖPOLICY, JÄMSTÄLLDHETSPOLICY OCH BEDRIVER MÅNGFALDSARBETE¹

			Andel ja av	Andel ja av	Andel ja av	Andel ja av
	Ja	Nej	antal företag 2006, %	antal företag 2005, %	totala tillgångar 2006, %	totala tillgångar 2005, %
Antal företag som har etikpolicy och miljöpolicy						
Etikpolicy	42	7	86	78	99	98
– varav antagen av styrelsen	36	13	73	76	95	94
Miljöpolicy	43	6	88	86	99	99
– varav antagen av styrelsen	32	17	65	69	96	97
Ställer miljökrav på leverantörer	34	15	69	67	80	97
Miljöutbildar de anställda	27	22	55	57	79	81
Har ett miljöledningssystem	23	26	47	55	56	80
Antal företag som har jämställdhetspolicy						
Jämställdhetspolicy	43	6	88	86	99	99
Antal företag som bedriver mångfaldsarbete						
Aktivt mångfaldsarbete	37	12	76	76	98	98

En genomgång av de statligt ägda företagen visar att 42 (38) företag och 99 (98) procent av de totala tillgångarna omfattas av etikpolicy. 73 (76) procent av företagens etikpolicies har antagits av styrelsen. 43 (42) företag och 99 (99) procent av de totala tillgångarna omfattas av miljöpolicy. 65 (69) procent av företagens miljöpolicies har varit föremål för styrelsens beslut. Andelen företag som har en jämställdhetspolicy uppgår till 88 (86) procent. Andelen företag som har angivit att de bedriver ett aktivt mångfaldsarbete uppgick till 76 (76) procent.

1) Utvärderingen omfattar företag där statens ägarandel är större än 20 procent, exklusive avvecklingsföretaget Zenit Shipping.

KÖNSFÖRDELNING VD OCH LEDNINGSGRUPP¹

	Kvinnor (K)	Män (M)	Totalt	2006-12-31		2005-12-31		2004-12-31	
				K, %	M, %	K, %	M, %	K, %	M, %
VD	5	42	47	11	89	10	90	14	86
Ledningsgrupp ²	101	205	306	33	67	28	72	23	77

I tolv av företagen finns ingen ledningsgrupp utöver VD. Swedcarrier har ingen VD.

1) Utvärderingen omfattar företag där statens ägarandel är större än 20 procent, exklusive avvecklingsföretaget Zenit Shipping.

2) Exklusive VD.

UTVECKLING SJUKFRÅNVARO¹

Sjukfrånvaro, %	Kvinnor, antal företag 2006	Kvinnor, antal företag 2005	Män, antal företag 2006	Män, antal företag 2005	Totalt, antal företag 2006	Totalt, antal företag 2005
0-2,9	8	9	19	15	14	11
3,0-4,9	10	7	11	11	16	13
5,0-6,9	15	11	7	9	8	10
7,0-8,9	3	6	1	2	2	4
>9,0	3	5	1	1	1	2
Summa	39	38	39	38	41	40

Under 2006 har sjukfrånvaron minskat i företag med statligt ägande, 30 (24) företag ha en sjukfrånvaro under 5 procent.

1) Utvärderingen omfattar företag där statens ägarandel är större än 20 procent och som har över 10 anställda.

extern ekonomisk rapportering. Regeringen avser att hösten 2007 presentera reviderade riktlinjer med bland annat tydligare informationskrav avseende hållbarhetsinformation. Riktlinjerna kommer att finnas tillgängliga i särtrycket om regeringens ägarförvaltning 2007. Under 2006 har regeringen gjort en genomgång av företagens hållbarhetsredovisning avseende 2005, vilken har presenterats i rapporten "Genomlysning av de statligt ägda företagens hållbarhetsredovisning 2006". Rapporten finns på www.regeringen.se/content/1/c6/08/21/66/63128db2.pdf

VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

En av styrelsens viktigaste uppgifter är att tillsätta och entlediga VD. För att särskilja styrelsens och VD:s roller anser regeringen att VD inte ska vara ledamot i styrelsen.

ERSÄTTNING TILL FÖRETAGSLEDNINGEN

Regeringen kommer under hösten 2007 besluta om nya riktlinjer för ersättning för ledande befattningshavare som kommer att finnas tillgängliga i särtrycket om regeringens ägarförvaltning 2007.